

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Praha

Inspekční zpráva

Základní škola Brána jazyků, Praha 1, Mikulandská 5

Mikulandská 5/134, 110 00 Praha 1

Identifikátor školy: 600 035 410

Zřizovatel: Městská část Praha 1, Vodičkova 18, 115 68 Praha 1

Školský úřad Praha 1, Vodičkova 32, 110 00 Praha 1

Termín konání orientační inspekce: 9. - 12. května 2000

Čj.	010 820/00-2700
Signatura	oa1ct102

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Škola realizuje v 1. a 2. ročníku výchovně vzdělávací program MŠMT ČR čj. 12 035/97-20, Obecná škola. Od 3. do 9. ročníku pak ve všech třídách program čj. 16 847/96-2, Základní škola s rozšířenou výukou jazyků, v níž má škola již dlouhodobou úspěšnou tradici. Z hlediska nejen rodičů patří k prestižním základním školám v centru Prahy. V hlavní budově (Mikulandská č. 5) je dislokován spolu s ředitelstvím školy 2. stupeň a dvě páté třídy, v objektu Vojtěšská č. 13 jsou umístěny 1. - 5. třídy. V letošním školním roce má celkem 27 tříd se 748 žáky.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Orientační inspekce sledovala kvalitu vzdělávání na **1. stupni**, na 2. stupni pak v předmětech **český jazyk a literatura, matematika a fyzika**; v návaznosti na ně i řízení školy.

1. stupeň

Časové dotace jednotlivých sledovaných předmětů jsou v souladu s učebními plány. Obsah učiva odpovídá osnovám vzdělávacích programů MŠMT ČR. V hospitovaných hodinách byly výukové cíle reálné, odpovídaly aktuálnímu stavu třídy a učebním osnovám. Kontinuita výuky je obsahově dána osnovami a je dodržována.

Učitelky mají vypracované tematické plány svých předmětů. Jejich kontrolou ČŠI zjistila pouze ve výuce vlastivědy (kapitola Obrazy z českých dějin) obsahovou duplicitu. Plánování vyučování vychází z osnov schválených vzdělávacích programů. K nadprůměrné úrovni menší části plánů chybí větší tematizace vyučovacích celků a mezipředmětové souvislosti, doplnění o odbornou literaturu, vycházky etc. Žáci mají možnost volby ze tří nepovinných předmětů - sborový zpěv, hra na flétnu a náboženství. Zcela výjimečná je nabídka kroužku etiky pro žáky 1. ročníku v rámci prevence a předcházení nežádoucím společenským jevům.

Žáci se specifickými poruchami učení jsou evidováni zástupkyní ředitelky pro 1. stupeň, která je zároveň výchovnou poradkyní, a učitelé jsou se vzdělávacími potřebami těchto dětí seznámeni a při výuce je respektují.

Sledované vzdělávání zajišťují z 81% učitelky s odbornou a pedagogickou způsobilostí. Předností pedagogického sboru 1. stupně je dobrá stabilizovanost, příznivá věková struktura a chuť neustále na sobě pracovat; o tom svědčí i vysoká účast na různých vzdělávacích seminářích.

Funkčně, většinou netradičně, ale účelně uspořádané učebny zdobí žákovské práce a názorné pomůcky. V mnoha třídách je koberec sloužící k relaxaci i k výuce. Vyučuje se také ve školní knihovně a ve třech jazykových učebnách. Vybavení kabinetů základními didaktickými pomůckami, názorninami a audiovizuální technikou je dobré.

V jednotlivých předmětech 1. stupně žáci používají učebnice schválené MŠMT ČR od různých nakladatelství. Alternativní zdroje informací se využívají.

Psychohygienické zásady se dodržují jak v oblasti tvorby rozvrhu školy, tak při využívání přestávek. O přestávkách se žáci mohou volně pohybovat ve třídách, po chodbách a především jim k odpočinku slouží nově zrekonstruovaný "dvoreček", který je na vysoké estetické a funkční úrovni. Prostory školy jsou čisté, vyzdobené s invencí a tvořivostí učitelek a žáků. Pitný režim se dodržuje.

Ze zápisů v třídních knihách vyplývá, že žáci byli seznámeni s řádem školy a se zásadami

bezpečnosti a ochrany zdraví.

Sledovaná výuka byla pečlivě připravená, promyšleně strukturovaná a navazovala na předcházející učivo. Učitelky si stanovily náročné, ale přiměřené výukové cíle. Činnost v hodinách se lišila v jejich osobním přístupu, nasazení a invenci. Většina učitelek využívá moderních, efektivních metod a forem práce (skupinové vyučování, práce ve dvojicích, týmová práce, využívání metod a postupů dramatické výchovy, vytváření prostoru k dostatečnému procvičování učiva, využívání mezipředmětových souvislostí, relaxační chvílky apod.). Společným znakem všech nadprůměrných hodin byl pokus o kooperativní formy ve vzdělávání a projektové vyučování. Fáze hledání odpovědí na dané otázky a ujasňování si nastolených problémů, které s sebou tento způsob práce nese, přináší dětem neopakovatelnou zkušenost a prožitek. Žáci se zaujetím a nadšením pracovali, projevovali dobré znalosti a nebyla na nich znát únava. Tato forma jim poskytuje prostor pro vlastní individuální tempo, jsou nuceni využívat dalších zdrojů informací, aplikují již nabyté vědomosti a dovednosti a mohou spolupracovat. Jedním z výsledků tohoto způsobu práce jsou písemné, výtvarné a fotografické dokumentace o školách v přírodě, o jednotlivých třídních projektech (např. Národní divadlo, cestování po českých hradech, apod.), o vycházkách, dále pak vydávání časopisu a psaní kronik jednotlivých tříd. Všechny tyto nadstandardní aktivity si žáci dělají sami, neustále motivováni třídními učitelkami.

V hodinách, kde převládá frontální způsob výuky, jsou patrné dílčí nedostatky ve vyšší aktivitě učitelek nad postupně klesající aktivitou žáků, v nadměrném verbalismu a v nižší efektivitě využití vyučovacího času. V jednom případě nebylo učivo interpretováno věcně správně.

Učitelky využívaly v průběhu výuky vstupní a průběžné motivace, často zcela originální a ihned vzbuzující zájem. Až na výjimky vycházejí soustavně a cíleně ze zkušeností a dovedností žáků. Při opakování a řízených rozhovorech se snaží formulovat otázky tak, aby si ověřily u žáků pochopení souvislostí a vztahů. Vyžadují od nich vysvětlení nebo aplikaci poznatků v širším kontextu. Určité rezervy zůstávají v zaměření se na jejich sebehodnocení a sebereflexi. Pokud učitelky prováděly dílčí i celkové hodnocení činnosti žáků, bylo vždy pozitivní, ocenily jejich sebemenší snahu. Jednaly s nimi vlídně, trpělivě a přiměřeně mladšímu školnímu věku; v závěru hodiny je obvykle pochválily.

V převážné většině hodin bylo velmi potěšující sledovat pracovní zaujetí vyučujících i dětí, schopnost improvizace v řádu perfektně připravené a promyšlené výuky a naprosto samozřejmý, citlivý a povzbuzující přístup k dětem. Využívané kooperativní formy práce s sebou nesou tolik potřebný rozvoj komunikativních dovedností mezi žáky navzájem. Až na výjimku učitelky respektují žáky jako osobnosti. Tento jejich postoj vytváří ve třídách vstřícnou, pracovní a především tvořivou atmosféru, kde žáci dodržují dohodnutá pravidla komunikace. Jejich vědomá ukázněnost (sami si tvoří třídní školní řád) a zároveň možnost říci svůj postřeh a názor, to spolu se vstřícností učitelek svědčí o vytvoření dostatečného prostoru pro vzájemnou úctu, důvěru a toleranci.

Výuka probíhá dle schválených učebních dokumentů MŠMT ČR. Plánování a příprava výuky je na velmi dobré úrovni. Hodnocení personálních podmínek je vzhledem k příznivé věkové struktuře a invenci většiny učitelek nadprůměrné, oblast materiálních a psychohygienických podmínek je velmi dobrá. Organizace, formy a metody výuky jsou promyšlené, dobře strukturované a efektivní. Motivace je většinou originální a pravidelná, hodnocení je pozitivní, je oceňována snaha a spolupráce. Interakce a komunikace mezi žáky a vyučujícími a mezi žáky navzájem je na vysoké úrovni.

Kvalita vzdělávání na prvním stupni je velmi dobrá.

Český jazyk a literatura

Obsah učiva i časové dotace jsou ve všech ročnících v souladu s realizovaným výchovně vzdělávacím programem. Časové plány respektují závazné osnovy a kontinuitu výuky mezi jednotlivými ročníky. Jsou velmi stručné a formálního charakteru, to však nemá zřetelný negativní vliv na kvalitu vyučování. Pro účely kontrolní činnosti vedení školy však nejsou vzhledem k svému rozsahu prakticky využitelné.

Vyučují tři učitelky s odbornou i pedagogicky způsobilostí, z toho dvě již v důchodovém věku na částečný úvazek, dále pak jedna začínající s ukončeným studiem, ještě však bez diplomu. Míra kvality výuky je ovlivněna především osobnostními dispozicemi, zkušeností, vlastní invencí a schopností komunikace.

Předmětová komise je funkční, koordinuje plánování výuky, hodnocení žáků, zadávání srovnávacích kontrolních prací. Její vedoucí je zároveň i uvádějící učitelkou. Stále diskutovaným problémem jsou nároky středních škol na znalosti žáků z literární historie a literární teorie při přijímacích zkouškách. Tyto požadavky v naprosté většině nekorespondují s cíli a obsahem učiva literární výchovy, přesto se s nimi učitelé s ohledem na děti i rodiče snaží vyrovnávat.

Vyučuje se v kmenových učebnách se standardním vybavením, které mají charakter pracoven jednotlivých učitelů. V době inspekce byly upravené a čisté. Úprava a výzdoba nepostrádající nápaditosti však kromě pomůcek využívala až na výjimky (japonská kaligrafie v 7. ročníku) různé obrazové materiály bez vlastního tvůrčího podílu dětí. Zčásti nový školní nábytek splňuje ergonomické parametry.

Kabinet českého jazyka soustřeďuje pomocné knihy, literární texty, jazykové příručky, malý počet slovníků, magnetofonových pásek a diapozitivů. Gramatické tabule většinou již nelze používat. Značná část fondů je již i obsahově zastaralá, doplňování v posledních letech je minimální.

Vybavení kabinetu didaktické techniky pro 2. stupeň je poměrně rozsáhlé, většina přístrojů je však evidována již k podzimu 1993 a část je již technicky zastaralá.

Pro účely vyučování se v dopoledních hodinách využívá též studovna vybavená videem s malou videotékou a příruční knihovnou s výběrem encyklopedické a naučné literatury. Od pondělka do čtvrtka je pak určena pro odpolední individuální studium žáků; přítomný pedagogický dozor je zároveň i konzultantem.

Dislokace školy v centru města umožňuje žákům ve zvýšené míře využívat i veřejných knihovnických služeb, např. Pedagogické knihovny, s níž škola v budově přímo sousedí. Vhodné videokazety k výuce se ponejvíce vypůjčují z veřejných i soukromých zdrojů.

Používané učebnice od různých nakladatelství mají schvalovací doložku MŠMT ČR, ve výuce se běžně využívají i alternativní zdroje informací.

Hospitované hodiny byly připraveny, účelně strukturovány, měly jasné cíle a obsah. Vyučování organicky navazovalo na předchozí téma a stejně tak se v jeho průběhu vytvářela souvztažnost k tématům následujícím.

Jazykové vyučování vycházelo z konkrétních příkladů a textů i z praktické aplikace získávaných poznatků. Systematicky rozvíjelo logické myšlení a jazykové citění. Spíše okrajově se využíval všestranný jazykový rozbor, ojedinele se projevil nedostatek ve zvládnutí gramatického učiva (7. ročník - mluvnické kategorie).

Výuka slohu se soustředila k rozvíjení komunikativních dovedností a obsahově i formálně kvalitního projevu (proslov). Diskuse směřovala k formulování vlastního názoru, věcné argumentaci, hodnocení a sebehodnocení.

Literární výchova vycházela z čtenářských zkušeností dětí i z jejich vlastních znalostí a zájmů v

oblasti kultury (film). Jedno z témat (detektivní příběhy) však bylo koncipováno dosti náročně a rozměnilo se na vyprávění jednotlivých příběhů s doprovodným komentářem učitelky a za víceméně pasivní účasti ostatních žáků.

V různé míře byly využity prvky komplexní výuky všech složek předmětu, skupinová práce nebo další aktivizující metody. Přesto se někdy projevila i tendence sklouzávat k frontální výuce s převahou činnosti učitele nad činností žáků. Zadávané domácí úkoly mají přiměřený rozsah, podporují i vlastní žakovskou iniciativu a tvořivost. Zcela běžně se využívaly také alternativní zdroje informací, akcentují se mezipředmětové vztahy. Kromě kopírovaných textů, slovníků a literatury se neobjevily ve výuce další pomůcky ani didaktická technika.

Vhodnou úvodní motivací bylo předložit dané téma žákům jako problém, který je třeba řešit a zvládnout. Motivační hodnocení bylo většinou organickou součástí vyučování, jen výjimečně bylo opomenuto. Obvyklým byl vstřícný přístup učitelek.

Sledovaný výběr žakovských písemností měl rozdílnou úroveň, jistá část žáků věnuje pouze menší pozornost grafické i gramatické stránce textu.

Žáci jsou zvyklí komunikovat s učitelem a reagovat na jeho podněty. Ojedinele však nerespektovali pravidla vzájemné komunikace, což bylo citelně rušivým momentem ve vyučování. Podstatně méně jsou také schopni spolupracovat sami mezi sebou, což se projevilo v menší efektivitě skupinové práce.

Vyučování je v souladu se schválenými učebními dokumenty MŠMT ČR. Plánování a příprava výuky jsou na velmi dobré úrovni. Personální podmínky jsou s ohledem na odbornost výuky, věkovou strukturu i osobní dispozice učitelek velmi dobré. Materiální podmínky (vybavení kabinetu) se pohybují pod hranicí průměru, to je však z větší části kompenzováno využíváním školní studovny, dostupných veřejných knihovnic a výpůjčních služeb i soukromou iniciativou. Organizace, metody a formy výuky mají přes drobné dílčí nedostatky velmi dobrou úroveň. Převažuje pozitivní, motivační hodnocení. Komunikace mezi žáky a učiteli je převážně na velmi dobré úrovni; vzájemná interakce mezi žáky navzájem za ní však zaostává.

Kvalita vzdělávání v českém jazyku a literatuře je hodnocena jako velmi dobrá.

Fyzika

Ředitelka školy posílila celkovou dotaci výuky fyziky v 6. - 9. ročníku o jednu hodinu. Z tematických plánů učiva, které učitelky zpracovaly, je prokazatelná kontinuita výuky od 6. do 9. ročníku a respektování platných osnov. Podrobně zpracované plány kromě rozvržení učiva obsahují i zařazení laboratorních prací, samostatných projektových prací a exkurzí. Příprava učitelek na výuku je dobrá, má určité rezervy v efektivním využití aktivity žáků některých tříd.

Personální zajištění výuky fyziky je vynikající. Vyučují tři odborně i pedagogicky způsobilé učitelky v optimálním věkovém složení. Vedení školy se snaží vytvářet pro výuku příznivé materiálně technické podmínky. Pouze část výuky probíhá v odborné pracovně fyziky a chemie, která je ke svému účelu velmi dobře zařízena. Kvalitní a z velké části inovované je vybavení didaktickými pomůckami, pomůckami pro demonstrační i žakovské experimenty, videokazetami s fyzikální problematikou i didaktickou technikou. V dostatečném množství má škola k dispozici nové i starší učebnice a odbornou literaturu.

Převážně frontální vyučování vychází ze znalostí a dovedností žáků, nevyužívá však vždy plně jejich schopnosti. Při výkladu učiva často převažuje aktivita učitelky nad tvořivou prací žáků,

kteří se dostávají do role pasivních posluchačů informací. Aktivita žáků se uplatňuje nejčastěji při procvičování a opakování učiva. Učitelky se snaží vést žáky od konkrétního k obecnému. Důležitým prvkem výuky je její názornost. Využívají se didaktické pomůcky a provádějí se především demonstrační experimenty. Výuka zohledňuje mezipředmětové vazby, méně se však uplatňují kooperativní metody práce. Žákům se ne vždy poskytuje dostatečný prostor pro samostatnou práci. Ke spolupráci jsou žáci vedeni při laboratorních pracích. Samostatné žákovské projekty žáci řeší jednotlivě v rámci domácí přípravy, což snižuje jejich výsledný efekt.

K prvotní motivaci a získání zájmu žáků slouží seznámení s tématem výuky. Silným motivačním prvkem je názornost výuky, využívání didaktických pomůcek a experimentální činnost. Prováděné fyzikální pokusy nebo problémové situace mají motivační i ověřovací funkci. Velmi málo se užívá průběžného hodnocení znalostí žáků. Ani žáci se navzájem nehodnotí a nejsou vedeni k sebereflexi. Závěrečné shrnutí učiva v hodině provádějí učitelky, sporadicky je spojeno i se zhodnocením práce žáků.

Interakce a komunikace ve výuce fyziky probíhá především v rovině učitelka - žák, prostor pro vzájemnou komunikaci mezi žáky navzájem je velmi malý, což souvisí s malým využitím kooperativních metod. Frontální způsob výuky vede učitelky, v dobré víře předat žákům co nejvíce informací, k převaze jejich verbálního projevu. Někdy jsou pokládány otázky příliš návodně a přímo vybízejí k jednoslovné odpovědi. Žáci ovládají odbornou terminologii. Neprovádí se ověření správnosti vztahů pomocí rozměrové zkoušky, do vztahů se často dosazují pouze číselné hodnoty fyzikálních veličin. K rozvoji komunikativních dovedností přispívá kromě vyžadování rozboru a zdůvodnění způsobu řešení příkladů i vypracování protokolu laboratorních prací a také zpracování samostatných projektů. Atmosféru výuky ovlivňuje vstřícný vztah učitelek k žákům.

V plánování a přípravě výuky výrazně převažují pozitiva. V plánování a přípravě výuky výrazně převažují pozitiva. Velmi dobré materiálně technické podmínky se promítají do nadprůměrné úrovně psychohygieny výuky. Organizace, metody a formy výuky mají drobné a formální nedostatky. Motivace a hodnocení výuky jsou na dobré úrovni. Interakce a komunikace vykazují rovnováhu mezi pozitivy a negativy.

Výuka fyziky má dobrou úroveň.

Matematika

Obsah učiva i časové dotace jsou ve všech ročnících v souladu se zvoleným vzdělávacím programem. Časově tematické plány vycházejí z osnov a dokládají návaznost učiva. Pečlivá je i příprava učitelů na jednotlivé hodiny, jako drobný problém se jeví časové rozvržení jednotlivých činností a také zohlednění schopností žáků v některých třídách.

Vyučují čtyři odborně i pedagogicky způsobilí učitelé. Personální podmínky předmětu jsou vynikající; příznivé je věkové složení učitelů, i fakt, že jeden učitel je muž. Zvolená ucelená řada učebnic umožňuje kontinuální výuku matematiky od šesté do deváté třídy, pro doplnění se využívají sbírky úloh, starší učebnice a matematicko-fyzikální tabulky. Didaktické pomůcky, softwarové vybavení školy pro výuku matematiky a didaktická technika poskytují učitelům dobré materiálně technické zázemí. Výuka matematiky probíhá v kmenových třídách, které mají dobrou estetickou úroveň a jsou funkčně vybaveny žákovským nábytkem.

Základním prvkem výuky je aktivní, tvořivá práce žáka. Nejčastěji uplatňovaná frontální metoda práce se vhodně kombinuje s prací skupinovou. Využívají se úlohy problémové i vycházející z praxe. Při výkladu nového učiva se vychází ze starších poznatků žáků a důraz se klade na využití učiva v matematice samotné i v ostatních předmětech. Důležitým prvkem je

názornost. Modelování problému a zajímavé úlohy poskytují žákům prostor pro aktivní relaxaci. Procvičování učiva kromě upevnění poznatků poskytuje i zpětnou vazbu učitelé. Žáci mají dostatečný prostor k procvičení učiva, provádí se alternativní postupy při řešení. Při samostatné práci se respektuje individuální tempo. Sporadicky se při zadávání úkolů uplatňuje diferenciovaný přístup k žákům. Náročnost řešených příkladů a odborný rozsah učiva většinou zohledňuje schopnosti a možnosti žáků. Zadávané domácí úkoly jsou přiměřené rozsahem a vycházejí z učiva probíraného v hodině.

Zřetelně formulovaný cíl hodiny a zajímavé úlohy vzbuzují zájem žáků o výuku. Učitelé jen velmi málo využívají pozitivního motivačního hodnocení během hodiny (pochvala za úspěšně splněný úkol, praktické užití probíraného učiva). Z časových důvodů se někdy opomíjí závěrečné shrnutí a hodnocení práce v hodině. Rezervou ke zkvalitnění výuky je i častější vzájemné hodnocení žáků a jejich vedení k vlastní sebereflexi. Hodnocení písemných prací je přiměřené, chyby jsou zřetelně vyznačeny.

Ústní projev žáků má dobrou odbornou i jazykovou úroveň. Žáci přiměřeně věku užívají matematickou terminologii, včetně specifických matematických zápisů. Při práci žáků u tabule učitelé většinou vyžadují slovní doprovod při zápisu a výpočtu příkladu, požadují zdůvodnění zvoleného postupu nebo odpovědi žáka na položenou otázku. Občas se objevuje ve výuce nedůslednost při čtení desetinných čísel včetně řádů žáky i učiteli. Přiměřenou náročnost mají srovnávací i ostatní písemné práce. Výsledky prací poskytují učitelům podklady pro opakování a upevňování učiva. Sledovaná výuka se vyznačovala příjemnou pracovní atmosférou, kterou ovlivňuje vstřícné vystupování učitelů a jejich přátelský vztah k žákům.

V plánování a přípravě výuky matematiky převažují pozitiva. Vynikající personální, velmi dobré materiálně technické podmínky se spolu s organizací výuky podílejí na jejich velmi dobrých psychohygienických podmínkách. Organizace, formy a metody výuky jsou vzhledem k charakteru předmětu velmi dobré. Při motivaci a hodnocení žáků jsou pozitiva a negativa v rovnováze. Interakce a komunikace vykazují výraznou převahu pozitiv.

Výuka matematiky má velmi dobrou úroveň.

Hodnocení kvality vzdělávání

Na 1. stupni a ve sledovaných předmětech na 2. stupni je kvalita vyučování celkově hodnocena jako velmi dobrá.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Ve své činnosti škola vychází z koncepčních záměrů pro školní rok, který kromě těchto záměrů stanoví i rámcovou organizaci školního roku, priority výchovně vzdělávací práce a hlavní zásady hodnocení pedagogických pracovníků. Spolu s ročním plánem kontrolní činnosti nahrazuje tento materiál roční plán školy. Nedostatkem je menší konkrétnost, ne vždy je stanovena osobní odpovědnost a termínování akcí a uložených úkolů.

Zástupkyně ředitelky zpracovávají týdenní plány. Na 1. stupni v záhlaví je zpravidla citát nebo motto, pravidelně se zde objevuje vítání po nemoci, poděkování za splněné úkoly, ale i zdůraznění nedostatků. Vedení školy zadává zpracování tematických plánů učiva. Ve sledovaných předmětech odpovídají platným osnovám, mají však různou úroveň.

Koncepční i operativní plánování zahrnuje i rozsáhlé spektrum vzdělávacích, kulturních i společenských aktivit.

Škola má stanovenou perspektivní dlouhodobou koncepci. Plánování má i přes jistou neucelenost v systému velmi dobrou úroveň.

Organizování

Psychohygienické zásady jsou dodržovány jak v oblasti tvorby rozvrhu školy, tak ve využívání přestávek. Prostory školy byly v době inspekce čisté a upravené. Dle zápisů v třídních knihách byli žáci seznámeni s řádem školy, se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví. Deklarovanou prioritou je vytváření příznivého prostředí pro vzdělávání a výchovu.

Vysokou úroveň má na 1. stupni informační systém. Zástupkyně iniciuje neformální pracovní schůzky a porady, které svolává přibližně dvakrát měsíčně. Zde i v metodických sdruženích 1. stupně řeší především problematiku forem a metod výuky a motivace a hodnocení. Kromě pravidelných třídních schůzek si rodiče mohou po dohodě s třídními učitelkami naplánovat konzultační hodiny a školu mohou navštívit v rámci dnů otevřených dveří. Aktivně se zúčastňují tradičních plesů školy či pomáhají při výzdobě a úpravách tříd. Spolupráce rodičů a školy je oboustranná, vstřícná a aktivní.

Přenos informací směrem k učitelům spolu se zpětnou vazbou k vedení školy je účelně organizovaný a funkční, jeho mechanismus stanoví interní dokumenty školy.

Řád pro učitele stanoví zevrubně povinnosti učitelů v návaznosti na organizační systém školy. V závěru motivuje pracovníky poděkováním a vyzývá k otevřené komunikaci a spolupráci se vedením školy při zlepšování provozu školy a řešení všech problémů.

Řád školy obsahuje základní povinnosti i práva žáků. Bod 13 zdůrazňuje zdvořilé a ohleduplné chování žáků k učitelům i mezi sebou navzájem. Bod 15 zakazuje žákům kouření, pití alkoholu a požívání omamných látek ve škole i mimo školu. Závěr deklaruje právo žáků obracet se na kohokoliv z pedagogických pracovníků školy se svými problémy. Dodatek ze srpna 1999 specifikuje podrobněji práva žáků v sedmi bodech. Dodatek z 26. dubna 2000 stanoví, že "žáci nenechají bez povšimnutí agresivitu, šikanu ani jakýkoli byt' i jen náznak zhoršených mezilidských vztahů mezi sebou navzájem...". Několik dodatků snižuje přehlednost a kompaktnost dokumentu.

Závazné normy a systém řízení školy s účastí poradních a metodických orgánů, přenos informací k žákům, rodičům i učitelům stanoví interní směrnice organizace řízení. Interní dokumenty školy však neuvádějí v některých případech přesný počátek platnosti ani eventuální projednání v poradních orgánech.

Rada rodičů je činným partnerem školy a spolupráce funguje v ovzduší vzájemné důvěry. Kromě pravidelných rodičovských schůzek a konzultací existuje i řada společenských a neformálních kontaktů (např. školní ples, tzv. Večery pod lipou apod.). Rodiče, často též bývalí žáci školy, ji podporují sponzorsky (nadace Brána jazyků pootevřená, nebo i jednotlivě) a zejména v oblasti public relations.

Vybraná povinná dokumentace dle § 38a zákona č. 29/1984 Sb., (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů, je řádně vedena s výjimkou následujících zjištěných nedostatků: chybějí zápisy některých vyučovacích hodin, a to i za 1. pololetí. Na prvním stupni je dokumentace až na drobné nedostatky v pořádku. Organizace vyučování ve sledovaných oblastech je v souladu s obecně platnými právními předpisy.

Výroční zpráva byla zpracována v souladu s § 17e odst. 2 a 3 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších úprav. Obsah není v rozporu se zjištěnými skutečnostmi. Některé požadované údaje však nejsou úplné (o pracovnících školy), celková

struktura i uspořádání zprávy jsou málo přehledné. Kladem je informační a prezentační část. Celkově je zpráva na dobré úrovni.

V žákovských knížkách není vždy zaznamenán odpovídající počet podkladů ke klasifikaci, a to zejména v předmětech výchovného charakteru. Některé záznamy postrádají datum a předmět klasifikace i podpis učitele.

Výchovné poradenství se orientuje k těmto činnostem: Pomoc žákům při volbě další vzdělávací cesty, zprostředkování komunikace mezi školou a pedagogicko-psychologickou poradnou, konzultace pedagogických problémů s učiteli, pomoc při řešení vzdělávacích, výchovných i osobních problémů jednotlivým žákům. Specifické poruchy učení apod. se vzhledem k výběrovému charakteru školy vyskytují jen zcela výjimečně. Prevence negativních jevů včetně šikany je zařazena především do plánu učiva občanské výchovy podle odpovídajících témat vyučovacích celků v jednotlivých ročnících. V konkrétním případě zmíněném v této inspekční zprávě se však projevila jako prakticky neúčinná.

Škola vyvíjí široké spektrum aktivit. Vychází především ze svého specifického zaměření na jazykovou výuku. Účastní se evropského programu Socrates (1. místo v ČR ve francouzštině), dalších mezinárodních projektů (Finsko, Francie), participuje na anglo - francouzsko - německém časopisu Most, vydávaném školami, s nimiž ZŠ organizuje výměnné zájezdy (Francie, SRN, Švédsko, USA). Pěvecký sbor Klíček je úspěšný v řadě národních i mezinárodních soutěží. Řada vzdělávacích, kulturních, sportovních i společenských aktivit školy je značně rozsáhlá, je zpracována, i když poněkud nesystematicky, ve výroční zprávě. Mimořádně intenzivní je prezentace školy na veřejnosti.

I přes mnohá výrazná pozitiva se objevují i některé dílčí nedostatky. Organizování má dobrou úroveň.

Vedení a motivování pracovníků

Zejména zástupkyně pro 1. stupeň má dar přesvědčit a strhnout své spolupracovnice k nadstandardním aktivitám a využít jejich schopností, dobrých nápadů i chuti dále se vzdělávat k postupné modernizaci a zkvalitňování výchovně vzdělávacího procesu.

Vedle dalšího vzdělávání učitelů v kursech dramatické výchovy, nabídek PPP a PC pořádá škola výjezdní semináře, kde probíhá intenzivní výukový program (např. projektové vyučování, komunikativní dovednosti, problémy ve výchově apod.). Škála vzdělávacích aktivit na 2. stupni se orientuje především na cizí jazyky a výpočetní techniku. Začínajícím učitelům poskytují didaktickou oporu metodické orgány školy.

Vnitřní mzdový předpis obsahuje i kritéria hodnocení pedagogických pracovníků pro přiznávání odměn.

Ředitelství školy usiluje o vzájemnou spolupráci a dobré vztahy mezi všemi pracovníky školy s tím, že příznivá atmosféra kladně ovlivní prostředí pro děti a komunikaci s rodiči i veřejností. Celkové klima ve škole dokládá i dopis pedagogických pracovníků na podporu vedení školy doručený České školní inspekci Praha dne 3. května 2000.

Ve stylu řízení převažuje kladná motivace všech pracovníků a stimulace jejich osobní angažovanosti. Hodnoceno jako velmi dobré.

Kontrolní mechanismy

Roční plán kontrolní činnosti je členěn po měsících a zahrnuje všechny oblasti činnosti školy, včetně vedení pedagogické dokumentace. Pravidelná kontrola některé nedostatky sice včas zjistila (dokumentace učitelů), ale v některých případech již důsledně nesledovala, zda došlo k nápravě.

Vedení školy v hodinách hospitovaných společně s inspekcí projevilo celkový přehled o práci jednotlivých učitelů. Hodnotilo ji věcně, formulovalo závěry i doporučení k další práci.

Velká četnost hospitací na 1. stupni, správně vedená povinná dokumentace, analýza zápisů do žákovských knížek a četnost klasifikace a v neposlední řadě přesné a odborně vedené rozborů hospitovaných hodin za účasti ČŠI svědčí o zasvěcenosti, přehledu a systematickosti v řízení.

Vlastní dokumentace vedení školy z hospitací není sjednocena tak, aby se jí dalo využívat v řídicí činnosti v delším časovém horizontu.

Kontrolní systém nesignalizoval problémy ve vztazích mezi žáky.

Škola provádí vlastní evaluaci i prostřednictvím kontrolních prací zadávaných po projednání v metodických orgánech. Využívá i testů Kalibro.

Kontrolní systém je propracovaný, v některých parametrech však nedosahuje optimální účinnosti. Hodnoceny jako dobré.

Hodnocení kvality řízení

Vedení školy preferuje demokratický, participativní styl řízení podporující vlastní iniciativu i aktivitu pracovníků. Celkově propracovanějším a účinnějším je pedagogické řízení na 1. stupni. Plánování, organizace i kontrolní mechanismy jsou funkční. Spektrum aktivit školy je však natolik rozsáhlé, že mnohdy extenzivní přístup a globální pohled neumožňují podrobnější náhled a vnímání jednotlivostí (rezervy v organizování a kontrolním systému).

Kvalita řízení je celkově hodnocena jako velmi dobrá.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

- **Vnímání školy rodiči:** Na počátku inspekce byl nabídnut rodičům žáků 7. a 8. ročníku standardní inspekční dotazník umožňující jim vyjádřit své názory na školu. Na celkový počet 152 žáků v obou ročnících (včetně nepřítomných) se navrátilo 106, tedy 69,07% vyplněných formulářů. V hodnocení vzdělávací nabídky a materiální vybavenosti školy, vytváření prostoru pro rozvoj osobnosti a informovanosti rodičů o školních výsledcích dítěte výrazně převažovala kategorie zcela spokojeni a spíše spokojeni. Neutrální postoj, menší nebo celková nespokojenost se objevovaly ve zcela marginální menšině. Jisté nedorozumění a posun v hodnocení znamenala skutečnost, že dotazník byl vytvořen pro podmínky běžných základních škol. V rozšířené výuce vyplňuje totiž v učebním plánu prostor pro volitelné předměty právě jazykové vyučování. Naprostá většina pochvalných i kritických hodnocení rodičů reflektuje jejich zájem o kvalitní vzdělávání svých dětí i o problematiku výchovy a vzdělávání všeobecně, i náročnost na úroveň školy.

Kladně hodnotili rodiče zejména tyto aspekty: dobrá organizace i atmosféra, kvalitní řízení školy a pořádek, mezinárodní kontakty, řešení podnětů rodičů, vstřícný přístup pedagogů i vedení školy, trvale vysoká úroveň vzdělávání, účinné metody ve výuce jazyků, mimoškolní společenské aktivity, ojedinělá škola - podporuje osobnost žáků, propagace v médiích, zájmové kroužky, školní pěvecký sbor, cíleně vytvářené dobré jméno a image školy, iniciace zákroku proti drogovým dealerům v okolí školy v Mikulandské ulici, optimální škola pro rozvoj dítěte, snaha být vždy o něco napřed před ostatními školami. Kladné hodnocení školy rodiči a podporu škole obsahuje i dopis předsedy Rady rodičů podepsaný i dalšími rodiči, jež obdržela Česká školní inspekce

3. května 2000. Škola eviduje i řadu písemných poděkování jednotlivých rodičů.

Jednotlivé kritické připomínky se týkaly: kvality a celkové úrovně stravování, (nejfrekventovanější), problémů s výukou (angličtiny, fyziky) materiálního vybavení

(nábytek, počítače), respektování názorů, návrhů a připomínek rodičů, úrovně suplovaných hodin, metod práce některých učitelů, absence zahraničních lektorů, malé frekvence hodnocení žáků, malého počtu škol v přírodě, malého počtu učitelů-mužů, účinnější prevence negativních jevů, údajně slabých výsledků na středních školách, rozdílu v kvalitě výuky 1. a 2. cizího jazyka, potřeby uplatnit vyšší nároky ve výuce a větší motivaci dětí, využití didaktické a výpočetní techniky, komunikace některých učitelů se žáky, chování žáků mezi sebou i k učitelům, organizace třídních schůzek, nutnosti zvýšení disciplíny a zlepšení vztahů mezi žáky, nutnosti nežít jen z tradic a zkvalitnit výuku. (Poznámka: Některé názory rodičů na stejnou věc si jak patrně v některých případech protirečily.)

- ZŠ Brána jazyků je fakultní školou Filosofické a Pedagogické fakulty University Karlovy. Spolupráci se školou kromě universitních učitelů písemně ocenili i zahraniční odborníci v oblasti didaktiky, a to i prostřednictvím MŠMT ČR. Ředitelka školy obdržela v dubnu 1999 medaili MŠMT II. stupně za významné výsledky v pedagogické praxi.

SPECIFICKÁ ZJIŠTĚNÍ ZAMĚŘENÁ NA PROBLEMATIKU ŠIKANOVÁNÍ

Při lyžařském výcvikovém zájezdu a škole v přírodě byl dne 25. února 2000 napaden žák 7. ročníku a okolnosti a následky jeho napadení byly předmětem stížností šetřených kromě jiných orgánů i Českou školní inspekcí. Pro objasnění těchto událostí v širším kontextu byl o součinnost v inspekčním týmu požádán jako externí odborník PhDr. Michal Kolář, zabývající se dlouhodobě problematikou šikany ve školách. (Dílčí zpráva dr. Koláře byla projednána s ředitelkou školy)

Cílem specifických inspekčních zjištění bylo odpovědět na tyto otázky:

1. Bylo napadení způsobeno šikanováním nebo jiným typem agrese? Jednalo-li se o šikanu měla nějaká specifika vzhledem k jejímu vyšetřování?

Zjištěná fakta potvrzují, že násilí vůči žákovi bylo šikanováním. Zaznamenána byla přítomnost podstatných znaků tohoto specifického typu agrese - záměrnost, opakování (nemusí být podmínkou), nepoměr sil - bezmocnost oběti, samoučelnost agrese.

V rozporu s tímto závěrem je názor většiny dotázaných pedagogů, že se v tomto případě o šikanování nejednalo. Zbývající dotázání se vyjádřili, že nemohou posoudit, zda šlo o šikanu, protože nemají dostatek informací.

2. Bylo šikanování vůči žákovi odborně řešeno? Jestliže bylo provedeno neodborně a chybně, jakou za to nese odpovědnost škola?

Účinná první pomoc vyžadovala prakticky zvládnutou pětikrokovou strategii a alternativní taktiku vyšetřování šikanování. Prakticky to znamená, že všichni pedagogové vědí napřed, co mají v krizové situaci dělat a v případě potřeby jsou schopni zabezpečit nezbytný sled praktických opatření.

Provedená opatření byla z odborného hlediska v zásadě chybná. Postup vedoucího kursu hodnotí odborník jako odborně nesprávný, avšak nelze mu upřít poctivou snahu situaci co nejlépe řešit. I upřímná snaha ředitelky školy vyrovnat se s problémem byla odborně chybná.

Zásadní otázkou zůstává, kdo je zodpovědný za neodborný postup? To je velmi citlivá věc a inspekce se na ni pokusí odpovědět ve shrnutí specifických zjištění.

3. Vyskytuje se ve škole šikánování? Jestliže ano, reflektují pedagogové jeho přítomnost?

Z průzkumu na malém vzorku - ve dvou třídách - byly získány závažné signály o jeho výskytu zejména v 7. třídě. Šikánování ve škole existuje.

Tyto výsledky jsou v rozporu s hodnocením situace patnácti pedagogy. Jedenáct z nich se domnívá, že šikánování není aktuální problém a na škole se vůbec nevyskytuje. Zbývající respondenti, včetně ředitelky, šikánování jako aktuální problém nevylučují a jeho výskyt odhadují na ojedinělé případy nebo na 1%.

4. Jaká je připravenost pedagogů na řešení šikánování?

Připravenost pedagogů k řešení šikánování byla posouzena prostřednictvím dotazníku šikánování - forma pro pedagogy a následně u některých z nich doplňujícím strukturovaným rozhovorem.

Pedagogové, včetně ředitelky, vedoucího lyžařského kursu a výchovné poradkyně, zatím nejsou připraveni poskytnout účinnou první pomoc při šikánování.

Shrnutí ke specifickým zjištěním

Zjištěné skutečnosti - nepřipravenost pedagogů řešit šikánování, výskyt šikánování ve zkoumaném vzorku - jsou podle odborných zjištění na většině škol podobné, a proto je nutné zasadit je do širšího kontextu situace v celé republice. Výzkumy provedené v různých typech škol a na více místech republiky, prokazují epidemický výskyt šikánování. Závěr uvedených celorepublikových výzkumů odhaluje alarmující situaci - přibližně je průměrně šikánováno 20% žáků.

Zkušenosti z praxe a některé výzkumy vedou k závěru, že drtivá většina pedagogů není pro boj se šikánováním připravena. Na pedagogických fakultách tato příprava donedávna zcela chyběla. V současnosti se tato tematika ve studiu sporadicky vyskytuje, nicméně má teoretický charakter. (Vyučující nedokáží posoudit, co je prakticky správný postup a co ne.) Z uvedeného hlediska nepříznivá situace v ZŠ Mikulandská nepřesahuje "běžnou", i když popíranou normu.

Vzhledem k celorepublikovému kontextu situace je zřejmé, že není řešením hledání jednoho viníka. Účinný boj proti šikánování předpokládá celkově promyšlený postup nejen na úrovni jednotlivé školy, ale na úrovni celého resortu. Prvními kroky ke zkrocení tohoto zla je prolomení ticha - otevření problému. To znamená mimo jiné změnu pohledu na hodnocení školy, kdy není její chybou, když přizná šikánování jako aktuální problém, ale chybou je, když šikánování popírá a nic s ním nedělá.

Odpovědnost školy za šikánování

Dle názoru odborníka z faktického a morálního hlediska nesou zodpovědnost za vážnost současné situace nejenom školy, ale i všechny školské a některé státní orgány a instituce. Řešení je záležitostí všech, kteří mají co do činění se vzděláváním a výchovou ve školách.

Případ vyšetřovala Policie České republiky a o celém výsledku šetření informovala ředitelství školy a rovněž Českou školní inspekci Praha přípisem ze dne 10. dubna 2000. (V postupu vedení ZŠ Mikulandská, Praha 1 nebylo ze strany Policie ČR shledáno pochybení.)

Odborná doporučení škole

Časově aktuální rovina: Situaci jasně pojmenovat a případ definitivně uzavřít. Využít přítom poznatků ve zprávě dr. Koláře. S výsledkem a výchovnými opatřeními seznámit všechny žáky i rodiče.

Dlouhodobější časový horizont - školní rok 2000/2001:

Zajistit výcvik pro první pomoc při šikanování. Postupně vytvořit celoškolní strategii proti šikanování.

Po předběžném projednání dílčí zprávy dr. Koláře akceptovalo vedení navrhovaná opatření s maximálním zájmem o nápravu chyb.

V době nepřítomnosti zraněného žáka zajistila škola (již před počátkem inspekce) pravidelné domácí vyučování českého jazyka, matematiky a angličtiny (současně třídní učitelka), dále zapůjčila videorekordér s výukovým programem pro fyziku. Škola dojednala s rodinou, že po žákově návratu do školy stanoví pro něj individuální vzdělávací program pro doplnění veškerého zameškaného učiva.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Zřizovací listina usnesením Obvodního zastupitelstva Městské části Praha 1 ze dne 26. března 1993, včetně pozdějších změn č. 1 - 4
- Rozhodnutí o změně zařazení do sítě škol, školských zařízení a předškolních zařízení čj. 160/99 ze dne 1. září 1999
- Výběr žákovských sešitů a prací
- Dotazník ředitele školy před inspekcí
- Vybraná povinná dokumentace dle § 38a zákona č. 29/1984 Sb., (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů
- Podkladová dokumentace ČŠI
- Dokumentace ČŠI k šetření stížností sig. sa1ct105 a sa1ct107
- Dílčí zpráva PhDr. Michala Koláře
- Výroční zpráva školy za školní rok 1998/99
- Fakultativní dokumentace vedení školy a metodických orgánů
- Hospitační záznamy ČŠI

ZÁVĚR

Pozitiva

- Velmi dobré podmínky a úroveň vzdělávání na 1. stupni
- Široké spektrum školních i mimoškolních aktivit
- Vynikající personální podmínky pro výuku matematiky a fyziky
- velmi dobré materiální podmínky pro výuku fyziky

Negativa

- Specifická zjištění zaměřená na problematiku šikanování

Využívání finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a k účelu jejich poskytnutí (učebnice a pomůcky ve sledovaných předmětech, materiální vybavení objektu) hodnotí inspekce jako efektivní.

Problematiku šikany řešila škola neodborně. Vzhledem k celorepublikovému kontextu však nepříznivá situace v ZŠ Mikulandská nepřesahuje "běžnou", i když popíranou normu. V průběhu inspekce projevila škola maximální vstřícnost a úsilí o nápravu a pomoc poškozenému žákovi.

Škola v dlouhodobém horizontu úspěšně realizuje zvolenou koncepci a program. Její vzdělávací i zájmové aktivity jsou nadprůměrné. Svou činnost i výsledky s důrazem prezentuje v pedagogické i širší veřejnosti. Zájem žáků o třídy s rozšířenou výukou jazyků značně převyšuje kapacitní možnosti školy.

Na základě zjištěných skutečností v oblasti kvality vyučování ve sledovaných předmětech a kvality řízení je škola celkově hodnocena jako velmi dobrá.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Jiří Vagenknecht	Vagenknecht v. r.
Členové týmu	Mgr. Marie Poesová	Poesová v. r.
	RNDr. Hana Žufanová	Žufanová v. r.

Externí spolupracovník PhDr. Michal Kolář

V Praze dne 25. května 2000

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 29. května 2000

Razítko

Mgr. Věra Perlínová

Perlínová v. r.
Podpis ředitelky

Předmětem inspekce bylo zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnoticí stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň</i>
Dobrá	<i>Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň</i>
Ještě vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>
Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
---------	---	--

Školský úřad Praha 1	2000-06-15	010 934/00-2700
Zřizovatel: MČ Praha 1	2000-06-15	010 935/00-2700

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Nebyly podány